

LIÊN HIỆP CÁC HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT VIỆT NAM
HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM

HOÀNG MINH TƯỜNG

KHÚC HÁT TỈNH GIA

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHÁU

LIÊN HIỆP CÁC HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT VIỆT NAM
HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM

HOÀNG MINH TƯỜNG

Sưu tầm

KHÚC HÁT TỈNH GIA

NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU

**ĐỀ ÁN BẢO TỒN, PHÁT HUY GIÁ TRỊ
TÁC PHẨM VĂN HỌC, NGHỆ THUẬT
CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM**

Cố vấn Ban Chỉ đạo: Nhà thơ Hữu Thịnh
Chủ tịch Liên hiệp các Hội Văn học nghệ thuật Việt Nam

BAN CHỈ ĐẠO

1. Nhà văn Tùng Diễm (Trần Quang Diễm) *Trưởng ban*
2. Nhà nghiên cứu, TS. Đoàn Thanh Nô *Phó Trưởng ban*
3. TS. Trịnh Thị Thủy *Phó Trưởng ban*
4. Nhạc sĩ Nông Quốc Bình *Ủy viên kiêm Giám đốc*
5. GS.TS. Nguyễn Xuân Kính *Ủy viên*
6. PGS.TS. Lâm Bá Nam *Ủy viên*
7. ThS. Vũ Công Hội *Ủy viên*
8. ThS. Phạm Văn Trường *Ủy viên*
9. ThS. Nguyễn Nguyên *Ủy viên*
10. ThS. Nguyễn Ngọc Bích *Ủy viên*

Giám đốc

Nhạc sĩ Nông Quốc Bình

LỜI GIỚI THIỆU

Ủy ban toàn quốc Liên hiệp các Hội Văn học nghệ thuật Việt Nam là tổ chức chính trị - xã hội - nghề nghiệp, thành viên của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, mái nhà chung của các Hội Văn học nghệ thuật cả nước. Liên hiệp gồm 74 tổ chức thành viên với trên 45.000 hội viên là văn nghệ sĩ thuộc các Hội Văn học nghệ thuật chuyên ngành Trung ương và các Hội Văn học nghệ thuật tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương, trong đó có Hội Văn học nghệ thuật các Dân tộc thiểu số Việt Nam.

Trải qua gần 25 năm hình thành và phát triển, đến nay Hội Văn học nghệ thuật các Dân tộc thiểu số Việt Nam đã có hơn một nghìn hội viên, trong đó gần 600 hội viên là người dân tộc thiểu số hoạt động tại 34 tổ chức cơ sở và các chi hội, tỉnh thành hội trong cả nước. Trong giai đoạn từ năm 1999 đến nay, được sự quan tâm của Đảng và Nhà nước, đã có hàng nghìn công trình, tác phẩm văn học, nghệ thuật các dân tộc thiểu số Việt Nam được sưu tầm, nghiên cứu, biên dịch, sáng tạo.

Bộ sách này là một phần của Đề án “Bảo tồn, phát huy giá trị tác phẩm văn học, nghệ thuật các dân tộc thiểu số Việt Nam”, với mục tiêu là thực hiện chính sách dân tộc của Đảng, Nhà nước nhằm bảo tồn, phát huy giá trị tác phẩm văn học, nghệ thuật các dân tộc thiểu số Việt Nam; quảng bá di sản văn hóa các dân tộc thiểu số Việt Nam với bạn bè thế giới; góp phần xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc và xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc, thúc đẩy tiến trình đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế; bổ sung nguồn tài liệu phục vụ công tác giảng dạy, nghiên cứu, trao đổi, giao lưu và phát triển văn hóa giữa các tộc người, nhân dân trong và ngoài nước, với cộng đồng quốc tế.

Bộ sách là kết quả từ kho tài liệu hàng nghìn công trình, tác phẩm đã được nghiên cứu, sưu tầm, biên dịch, sáng tạo qua nhiều thế hệ tác giả, nghệ nhân, hội viên của Hội Văn học nghệ thuật các Dân tộc thiểu số Việt Nam.

Trong quá trình thực hiện bộ sách, Ban Chỉ đạo mong nhận được góp ý của quý bạn đọc gần xa.

TM. BAN CHỈ ĐẠO
TRƯỞNG BAN

Nhà văn Tùng Điền
Phó Chủ tịch Thường trực
Liên hiệp các Hội Văn học nghệ thuật Việt Nam

CHƯƠNG I

MÔI TRƯỜNG TỰ NHIÊN, LỊCH SỬ XÃ HỘI VÀ CÁC LOẠI HÌNH DÂN CA TRÊN ĐẤT TỈNH GIA

1.1. ĐỊA LÝ VÀ MÔI TRƯỜNG TỰ NHIÊN

Tỉnh Gia là huyện cực Nam của tỉnh Thanh Hoá. Nam giáp tỉnh Nghệ An. Đông giáp biển. Bắc giáp huyện Quảng Xương. Tây giáp huyện Nông Công và huyện Như Thanh.

Huyện Tĩnh Gia có diện tích 457,34km². Dân số 220.000 người. Địa hình bán sơn địa, bao gồm những hang động hoang sơ, vùng đồng bằng và đất bãi ven biển, đường bờ biển dài với những dải cát mịn, cùng quần thể các hòn đảo như đảo Mê, Nghi Sơn. Bờ biển dài 42 km với 3 cửa lạch, 2 cảng biển lớn và hệ thống các con sông tự nhiên và sông đào như sông Ghép, sông Lạch Bạng, sông Yên Hoà (lạch Hà Năm) và sông Kênh Than (sông nhà Lê) với bãi triều rộng lớn. Bên cạnh đó, Tĩnh Gia còn có hệ thống giao thông thuận lợi với 40 km đường quốc lộ 1A chạy qua huyện theo chiều dài Bắc - Nam, đường Hồ Chí Minh; tuyến đường sắt Bắc - Nam và hệ thống tỉnh lộ nối liền

KHÚC HÁT TỈNH GIA

với các huyện và tỉnh bạn; hệ thống đường sông phân bố suốt chiều dài của huyện. Sự kết hợp hài hòa giữa các cảnh quan biển, đảo, đồng bằng, trung du và miền núi đã tạo cho Tỉnh Gia thế mạnh phát triển kinh tế - xã hội, đặc biệt là du lịch.

Sông Bạng có chiều dài 35 km là dòng sông cổ bắt nguồn từ huyện Như Xuân rồi đổ ra biển, xưa có tên là sông Trần Tôn, sông này nổi tiếng có một loài trai tích ngọc. Ngọc trai nơi đây có nhiều sắc màu kỳ lạ quý hiếm. “Bạng” có nghĩa là trai mang ngọc, loại ngọc quý từ những con trai được người nơi đây đặt tên cho dòng sông.

Cửa Bạng còn gọi là Cửa Tấn Bạng được sách *Đại Nam nhất thống chí* thời Nguyễn chép: “*Cửa Tấn Bạng 42 trượng thủy triều lên sâu 9 thước, thủy triều xuống sâu 4 thước, bờ bên tả đứng như tường, bờ bên hữu có bãi cát. Cửa biển tuy nông và hẹp nhưng phía Đông có núi Liên Phong với đỉnh cao 93m che chở nên kín đáo và yên tĩnh*”

Cửa sông Lạch Bạng phía Nam giáp thôn Liên Đình, Liên Hưng thuộc xã Hải Bình; phía Bắc là làng Khánh Trạch xã Bình Minh, phía Tây là làng Dự Quần có bến đò Dừa cho người dân qua lại; Đông Bắc là bến đò Do thuộc thôn Thanh Đình, xã Hải Thanh nhà cửa xây bằng gạch ngói nằm san sát nhau, trên bến, dưới thuyền tàu bè neo đậu san sát, chợ họp đông vui trù mật. Chính dòng sông Lạch Bạng và biển khơi bao la là ngư trường có trữ lượng hải sản lớn, nước mắm Do Xuyên ngon có tiếng từ bao đời